

שיחת קודש

שְׁלִיחַ חַיִּב לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁכְלוֹ

שְׁלַח לךָ (יג,ב) "לְדַעְתְּךָ" (רש"י).

יש להבין: מה ראה משה רבנו לשלח מרגלים לתור את הארץ, הלוא הקדוש-ברוך-הוא הבטיח לבני-ישראל שיכבשו את הארץ ויירשוה. ואם-כן, מובן מאליה שגם ללא שלוח המרגלים, היו בני-ישראל מנצחים במלחמה זו.

אלא שסבת שלוח המרגלים על-ידי משה רבנו, הייתה רק כדי לברר כיצד נוח יותר לכבש את הארץ. שכן "אין סומכין על הנס", ויש לעשות 'כלי' בדרך הטבע.

וכספור הידוע עם אדמו"ר הזקן, שבהיותו במאסר נסע פעם בסירה ורצה לקדש את הלבנה, ובקש מהפקיד הממונה עליו לעצר את הספינה. כאשר הלה סרב, נעצרה הסירה מעצמה. לאחר זמן-מה המשיכה בדרך, ואז חזר הרבי על בקשתו, אלא שהפעם הפקיד כבר הסכים והרבי קדש את הלבנה.

רואים מכאן שהרבי לא רצה לקיים את המצוה על-ידי עצירת הסירה באופן נסי, אלא דוקא על-ידי שהפקיד יעצר את הסירה בדרך הטבע.

ההוראה מכך בעבודת כל אחד היא: לכל יהודי נתנה שליחות אלקית 'לכבש' את חלקו בעולם ולעשות ממנו 'ארץ-ישראל'. שליחות זו צריכה להיות "לדעתך": השליח חייב להשתמש בשכלו, לחפש ולמצא את הדרכים הטובות והמתאימות ביותר לקיום השליחות – להעריך את המצב הפרטי ולמצא את המלים המתאימות כיצד לדבר עם הזולת וכיוצא-בזה.

וכפי שמספר על הרבי הרי"צ, שפעם הטיל שליחות מסוימת על אחד החסידים, והלה התחיל לשאל פרטים ופרטי-פרטים איך לקימה בפעל. לאחר שיצא החסיד מה'יחידות' אמר הרבי, שהלה מתנהג כמו בן יחיד מפנק, ואומר "שאוני והטילני אל הים"...

(לקוטי שיחות כרך יג עמ' 40, שיחת ש"פ שלח תשמ"ח, התוועדויות תשמ"ח כרך ג עמ' 512)

הלכה

מְלֹאכֶת הַלֵּשׁ (ס)

הגדרת המלאכה: הלישה היא חבורם של חלקים נפרדים והפיכתם לגוש אחד. פעולה זו נעשית על-ידי ערוב נוזל ומוצק, והפיכתם לבלילה אחת.

שעורה:שעור מלאכת הלש להתחייב מן התורה הוא, שיהיה בקמח בלבד – ללא הנוזל (מים או משקה) – כ'גרוגרת' (שהוא כשליש ביצה).

(מקורות: שו"ע אדמו"ר הזקן סי' שכא ס"ז, ושכ"ד ס"ג, וסי' תק"ו סעיף ג', אגלי טל, מלאכת לש, קצות השלחן סי' ק"ל, מלאכת שבת – הלש, מנוחת אהבה ח"ב פ"ט, סעיפים – לח"מה, משנת השבת פרק י"ג, ארחות שבת ח"א פ"ו)

לדגמא: הכנת הלחם מתבצעת (אחרי טחינה והרקדה של הקמח) על-ידי ערוב קמח עם מים והפיכתם ל'עיסה עבה' (סמיכה). פעולה זו נקראת "לישה". שהרי הקמח הוא בעצם חטה מפרדת ומפורת כאבקה, ונתנית המים לתוכה מחברת את הגרגרים ועושה מהם גוש אחד.

סיפור

ה' שולח לך אנשים

באחת הפעמים ששקה 'היהודי הקדוש' מפשיסחא אצל רבו 'החוזה מלובלין', חלה במחלה קשה. פנה בנו של הרבי מפשיסחא אל 'החוזה' ובקשו להתפלל עבור אביו לרפואה שלמה. אמר לו 'החוזה' מלובלין:

בפרשת שלח (יג,ב) כתוב "שלח לך אנשים ויטרו". לפעמים, כשרואים בשמים, אדם מישאל שסיים את כל העבודה שהטלה עליו בעולם הזה ותקו כל מה שנדרש ממנו – שולח אליו הקדוש-ברוך-הוא אנשים שישתופכו בצלו; הם נוסעים אליו 'לתור' (למצא) את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו.

כך נוצרת לאדם זה משמים 'עבודה' חדשה – לתקן את בני-ישראל, להורות להם את הדרך הישרה והרצויה, ובזכות כך הוא יכול להוסיף עוד ולחיות בעולם הזה.

ואכן, לא חלפו ימים ארכים והיהודי הקדוש מפשיסחא החלים ובריאותו שבה אליו. או-אז החלו נוהרים אליו רבים מישאל והלכו לאורו, ונעשה רבן של ישראל. (ספורי חסידים)

שיחת קודש

על ה'ציצית' להיות קשורה ל'טלית'

במדרש מספר שמשנה רבנו אמר לקדוש ברוך הוא: מהי התועלת מזה שנתת לבני ישראל תורה ומצוות, כשהם נמצאים בעולם כזה גשמי וחקרי, בו הם עלולים לשכח מענייני התורה ומצוותיה?

השיב לו הקדוש ברוך הוא: אתן להם מצות ציצית, שעל-ידיה יזכרו את כל המצוות. כי "ציצית" בגימטריא: שש-מאות (600), ובצרוף שמונה (8) חוטים וחקמשה (5) קשרים – הרי זה תרי"ג (613). כך מזכירה הציצית על קיום כל המצוות, כמו שכתוב: "וראי אתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'".

ולכאורה לא מובן: מאחר שמטרת מצות ציצית היא זכירת כל המצוות, מדוע יש צורך גם בטלית? הלא העקר היא הציצית, שמזכירה על תרי"ג המצוות, ואם-כן היה אפשר לקחת רק ציצית, ולשם-מה צריכים גם טלית?

אלא, שטלית היא לבוש המקיף את האדם מבחוץ. הטלית, בשונה ממזון שנכנס אל תוכו ופנימיותו של האדם, מסמל את האור האלקי שאינו נתן לתפיסה והשגה בהבנת האדם.

על האדם לדעת, שה'ציצית' קשורה ל'טלית' ונובעת ממנה. כלומר: תרי"ג המצוות הרמוזות בציצית נמשכות ובאות מ'טלית' – מענין שלמעלה משכלו והבנתו של האדם.

תרה מזו, כשאדם לוקח ציצית לחוד, בלי טלית, הוא אינו מקיים בכך שום מצוה, וממילא הציצית גם לא תזכיר לו מאומה.

לעמת זאת, כאשר הוא לוקח את הציצית כפי שהיא תלויה על ה'טלית', כלומר: הוא יודע ומכיר שכל התורה והמצוות אליהן הוא קשור ומחבר, מקורם בדרגה גבוהה מאוד שאין לו בה שום תפיסה והשגה כלשהי – או-אז מצות ה'ציצית' תזכיר לו על קיום כל תרי"ג המצוות, ותהיה שמירה לאדם לבל ישקע בחמירות העולם הזה.

מכאן מקבל יהודי את הכוח שלא להתרשם מאוירת העולם החמרית שהוא חי בה, המנוגדת לרוח היהדות, התורה ומצוותיה. באה מצות ציצית ומזכירה שיהודי קשור בקדוש ברוך הוא, שלמעלה מהטבע וממגבלות העולם. וכשיהודי מתנהג על-פי רצון ה', מוציא אותו הקדוש ברוך הוא מ'מצרים', ממגבלות העולם, ונותן לו שפע ברכה והצלחה בבני, חיי ומזוני.

(משיחת ש"פ שלח תשי"ג)

הלכה

מלאכת הלש (א)

אב המלאכה: הלש דבר הגדל בקרקע, על-ידי הוספת נוזלים, וערבם ל'עיסה עבה' לדגמא:

(א) גבול עפר: המגבל עפר, טיט, גבס וכדומה, ועשה מהם עסה – חייב משום תולדת לש.

(ב) השרית זרעי שמשם ופשתן: הנותן מים לתוך שמשמים וזרעי פשתן, שמתחברים זה עם זה לעיסה, גם ללא גבול (כלומר: מבלי שיערבבם) – חייב משום תולדת לש.

(ג) נהגו להחמיר ולאסר משום 'לישה', גם את נתינת המים לקמח אף ללא גבול. והאסור חל על 'בלילה עבה' ועל לישה הרגילה בימות החול, כפי שיבאר להלן.

התולדה: ערוב דברים שאינם ראויים

(מקורות: שו"ע אדמו"ר הוקן סי' שכא ס"ז, ושכ"ד ס"ג, וסי' תק"ו סעיף ג', אגלי טל, מלאכת לש, קצות השלחן סי' ק"ל, מלאכת שבת – הלש, מנוחת אהבה ח"ב פ"ט, סעיפים – לח-מה, משנת השבת פרק י"ג, ארחות שבת ח"א פ"ו)

סיפור

למען תזכרו

ישבו בני כבוד קדשת אדמו"ר ה'צמח-צדק' יחד במסבה, ובעודם משוחחים, ספר להם אדמו"ר המהר"ש (רבי שמואל) דבר-פלא על אביהם הקדוש:

פעם לשבתי ועסקתי יחד עם רב גדול אחד בענין קשה בגמרא. אבא, שישב בחדר הסמוך לחדרנו, שמע פנאיה את ההתדינות בינינו ופתח לפתע את הדלת, נגש אלינו והסביר לנו את הענין בטוב טעם ודעת. נדמה היה כאלו זה לא-מכבר למד אבא בעצמו את הגמרא. כשסיים את דבריו אמר לנו, שזה שלשים וחמש שנה שלא חשב בענין מקשה זה.

נענה אחיו, רבי יהודה-ליב, ואמר:

האם סבורים אתם שהפלא הוא, שאבא זכר מה שחשב לפני שלשים וחמש שנה? לא ולא! הפלא הוא, שזכר כי במשך שלשים וחמש שנה לא חשב בענין זה. מכך למדים אנו, שכל מחשבותיו של אבא במשך שלשים וחמש שנה שמורות בזכרונו, עד שיודע הוא מה חשב ומה לא חשב במשך כל הזמן הזה...

סיפור

ויפל על פניו

אחד מן ה'מתנגדים' בא פעם לאדמו"ר הזקן, בעל ה'תניא', והוכיחו על כך שהוא נוהג ברוממות והתנשאות: משרת עומד ליד פתח חדרו ושאר גנוני כבוד.

כוכף אדמו"ר הזקן את ראשו הקדוש, הניחו בין זרועותיו, כפי הנהוג בעת 'נפילת אפים' ושקע משך זמן במחשבותיו. כאשר הגביה את ראשו, השיב:

בספר במדבר נאמר (א.טז): "ראשי אלפי ישראל" – אלופי וגדולי ישראל, הנקראים 'ראשים'. והנה, הראש והגוף אף-על-פי שהם מחברים יחד, בכל-זאת לבושיהם שונים; לגוף בגד המתאים לו ולראש בגד המיוחד לו. ומדוע לא יתפרו בגד אחד שיתאים לראש ולגוף כאחד?

אלא, שהראש צריך להיות מבדל מן הגוף. כך גם 'ראשי הדור' צריכים להיות מבדלים ומרוממים מן העם.

נחה דעתו של האיש השואל והלך לדרך. אך בנו של אדמו"ר הזקן – אדמו"ר האמצעי – לא הסתפק בתשובה זו, ואמר לאביו: "כדי להשיב תשובה זו צריך להניח את הראש על הזרועות? הרי זו התשובה שעולה מיד".

השיב לו אביו, אדמו"ר הזקן: כאשר קרח אמר "כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'", כתוב "וישמע משה ויפל על פניו". רק אחר-כך השיב משה: "בקר וידע ה'".

למה נפל משה על פניו תחלה, הוא הרי היה יכל להשיב זאת מיד?

משה רבנו חשש, שמא שאלה זו באה משמים וקרח הוא רק השליח. ואם כך הדבר, הרי אם יענה לו מיד, יבואו 'שליחים' נוספים ויעלו את השאלה שוב ושוב. לפיכך נפל על פניו תחלה, כדי להתבונן אם באמת יש בו איזו התנשאות. אך לאחר שהתבונן וראה שאין בו שום התנשאות, וכמו שה' העיד עליו "והאיש משה ענו מאד" – הבין שקרח אינו שליח משמים, כי-אם בעל מחלקת, והשיב לו מה שהשיב.

(סיפורי חסידים)

הלכה

מלאכת הלש^(א)

לש דרבנו:

סכר, אבקת שתיה; מאחר והכל נהפך לנוזל ולמשקה, אין כאן אפלו 'בלילה רכה', ואין בזה משום לישה, ומתיר.

(ב) הכנת דיסה לתינוק – אבקת דיסה לתינוקות, אם האבקה מתמוססת מיד במים, מתיר להכינה בשבת בדרך הכנתה בימות החול. אך אם האבקה לא מתמוססת מיד, ונוצרת בתחלה כעין 'בלילה סמיכה', רצוי להכינה באפן הבא:

ישנה בהכנתה מהדרך הרגילה: אם רגיל לשים את האבקה במים, יצק את המים על האבקה, וכן הערובוב יעשה בשונה מהרגיל. כמו-כן, ימזג את הנוזל בתחלת ההכנה, כדי שלא יוצר מצב של 'בלילה סמיכה'.

אסור לישה מן התורה הוא ב'בלילה עבה' (סמיכה). אבל 'בלילה רכה', האסור הוא רק מדרבנן. אולם, אם הלישה תעשה בשנוי מהרגיל בימות החול, היא תהיה מתרת. לדגמא: הלש קמח-מצה עם משקה, אם עושה ממנו 'בלילה עבה' אסור, אך 'בלילה רכה', הנעשית בשנוי מהרגיל בימות החול – מתרת.

'שנוי' מהו? (1) אם הרגילות היא להניח את הקמח ולאחר מכן את המשקה, יניח את המשקה תחלה ואחר-כך את הקמח. (2) שהערובוב יתבצע באצבעו לא בכף, או אפלו בכף אך הערובוב יעשה בנחת.

המעשה הוא העקר:

(א) דבר הנמס במים – מיני אבקות הנמסות במים, כמו: קפה נמס, קקאו,

(מקורות: שו"ע אדמו"ר הוקן סי' שכא ס"ז, ושכ"ד ס"ג, וסי' תק"ו סעיף ג', אגלי טל, מלאכת לש, קצות השלחן סי' ק"ל, מלאכת שבת – הלש, מנוחת אהבה ח"ב פ"ט, סעיפים – לח-מה, משנת השבת פרק י"ג, ארחות שבת ח"א פ"ו)

שיחת קודש

הרצון ל'אחדות' שגורם לפלוג

ולא יהיה כקרח וכעדתו (יז,ה)

"כל המחזיק במחלקת עובר בלאו, שנאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו" (סנהדרין קי).

קרח דרש 'אחדות' – שכל העם יהיו שווים במעלה ומדרגה, כאמרו "ומדוע תתנשאו על קהל ה'". אך למרות זאת הוא נעשה סמל למחלקת ולפרוד. הכיצד?

ללמדך, שבטול המחיצות בין הסוגים השונים שב'עם-ישראל, אותן קבע ה' – פלשון חכמינו זכרונם-לברכה במדרש: "גבולות חלק הקדוש-ברוך-הוא בעולמו", (פנה"ס, לויים וישראלים, "ראשיכם" ו"שואב מימך") – גורם לפלוג ופרוד ביניהם, ולא למזוגם והתאחדותם.

וכמו שאנו רואים, שהחבור של אש ומים (חמום המים על-ידי האש) אפשרי רק כאשר ישנה קדירה המפסיקה ביניהם.

(ליקוטי שיחות כרך יח, עמ' 204)

סיפור

ומדוע תתנשאו

גאון אחד שלא היה מעדת החסידים, שאל פעם את 'החוזה מלובלין':
רוצה אני כי רבים נוהרים אל כבודו כדי ללמוד, ומדוע זה יראים הם מכבודו ונוסעים דוקא אליו
ממרחקים? למה שלא יבואו גם אלי, הלא אני תלמיד-חכם גדול יותר מכבודו?

השיב לו הצדיק בנחת:

פלא הוא גם בעיני שבאים אלי, אני הרי יודע את ערכי השפל. מי אני ומה אני, מדוע רואים
רבים לנכון לבוא אלי כדי לדרש את האלקים? מן הראוי היה באמת שיילכו אל כבודו, אשר אני
מכירו לגאון מבהק, סיני ועוקר הרים.

ואולי הסבה נעוצה בכך שאני מתפלא על שהם באים אלי, ולכן באים דוקא אלי. אף כבודו, כיון
ששואל למה לא יבואו אליו – לכן הם אינם באים אליו...

(סיפורי חסידים)

הלכה

מְלֹאכֶת הַלֵּשׁ (ד)

מֵתָר לְהַכִּינֵם כְּדַרְכּוֹ בַחֹל וְאִין בְּזַה מְשׁוּם
לַיִשָּׁה: סֵלֶט כְּרוּב וְגִזֹר עִם מְיוֹנָז, סֵלֶט גִּזֹר עִם
מִיץ, סֵלֶט יִרְקוֹת עִם שְׁמֹן, סֵלֶט חֶסֶה, סֵלֶט
תְּפוּחֵי־אֲדָמָה עִם מְיוֹנָז וְחֶמֶץ (כְּשֶׁתְּפוּחֵי־
הָאֲדָמָה חֲתוּךְ לְקִבְיּוֹת גְּדוּלוֹת יַחְסִית).

ד) הַכֵּנֶת טַחֲיִנָה בַשַּׁבָּת – שִׁטוֹת שׁוֹנוֹת
בְּפוֹסְקִים לְגַבֵּי הַכֵּנֶת טַחֲיִנָה בַשַּׁבָּת. יֵשׁ
הַאֲוֹסְרִים, מְשׁוּם שֶׁבְּהַכֵּנֶתוֹ וְהַבְּאָתוֹ לְבָלִילָה
רְפָה, הוּא עוֹבֵר תַּהְלִיךְ שֶׁל 'בְּלִילָה עֵבֶה',
וְיֵשׁ בְּעֶרְבוּבוֹ עִם הַמַּיִם וְהַלִּימּוֹן מְשׁוּם אֲסוּר
לַיִשָּׁה. וְיֵשׁ מִתִּירִים, מְשׁוּם שֶׁהַטַּחֲיָנָה כְּבָר
נְלוּשָׁה בְּתַהְלִיךְ הַיְצוּר, וְנִבְלָלָה לְבָלִילָה
עֵבֶה, וְלֹא נוֹתֵר אֱלָא לְדַלְלָה.

וְלִכְתַּחֲלָה עֲדִיף לְהַכִּינָה מְעָרֵב שַׁבָּת.
אוּלָם אִם הוֹכֵנָה מְעָרֵב שַׁבָּת, מֵתָר לְהוֹסִיף
לָהּ מַיִם כְּדֵי לְדַלְלָה.

(מקורות: שו"ע אדמו"ר הוקן סי' שכא ס"ז, ושכ"ד
ס"ג, וסי' תק"ו סעיף ג', אגלי טל, מלאכת לש, קצות
השלחן סי' ק"ל, מלאכת שבת – הלש, מנוחת אהבה ח"ב
פ"ט, סעיפים – לח"מה, משנת השבת פרק י"ג, ארחות
שבת ח"א פ"ו)

ג) הַכֵּנֶת סֵלֶטִים מְאֻכְלִים שׁוֹנִים – יֵשׁ
סֵלֶטִים שֵׁיִשׁ בְּהַכֵּנֶתָם מְשׁוּם 'לֵשׁ' וְאֲסוּר
לְהַכִּינֵם בַּשַּׁבָּת. יֵשׁ וְנִתֵּן לְהַכִּינֵם בְּשׁוּנֵי,
וְיֵשׁ הַמְתִּירִים וְאִין בְּהֵם מְשׁוּם 'לֵשׁ'. לְהֵלֵן
הַדְּגָמָאוֹת:

אִין לְהַכִּינֵם בַּשַּׁבָּת מְשׁוּם לַיִשָּׁה: פּוּדִינְג
אוֹ גִּלִּי, וְכֵן הַקְּצַפֶּת קָפָה – הַנוּצֵר מְעָרְבוֹב
סָפָה וְקָפָה עִם מַעֲט מַיִם, אֲסוּרִים מְשׁוּם
לַיִשָּׁה. יֵשׁ אוֹסְרִים לְהַכִּיֵן סֵלֶט חֲצִילִים
מְרֻסְקִים מְעָרֵב עִם מְיוֹנָז, וְסוּבְרִים שֶׁהוּא
עֲשׂוּי 'בְּלִילָה עֵבֶה'. אִף אִם הַכִּינָהוּ מְעָרֵב
שַׁבָּת, וּבַשַּׁבָּת צָף עָלָיו שְׁמֹן וְכַדוּמָה, מֵתָר
לְשׁוּב וּלְעָרְבּוֹ.

יֵשׁ לְהַכִּינֵם בְּשׁוּנֵי: סֵלֶט בִּיצִים עִם שְׁמֹן
וּבְצֵל (וְכֵן סֵלֶט תְּפוּחֵי־אֲדָמָה עִם מְיוֹנָז
וְחֶמֶץ, אוֹ סֵלֶט טוֹנָה עִם מְיוֹנָז בְּתוֹסְפַת
בִּיצָה מְפֻרָּרֶת) – מֵתָר לְהַכִּינּוֹ, אִף שֶׁעַל־יְדֵי
הַשְׁמֹן מִתְחַבְּרִים פְּרוּרֵי הַבִּיצָה זֶה לָזֶה. אִף
יֵשׁ לְעֲשׂוֹתוֹ בְּשׁוּנֵי, לְמִזְג תַּחֲלָה אֶת הַשְׁמֹן
וְעָלָיו אֶת הַבִּיצִים וְהַבְּצֵל, וּלְעָרְבּוֹ בְּשׁוּנֵי.

מה בעצם רצה קרח?

שיחת קודש

ויקהל עליהם קרח את כל העדה (טז, יז)

חטאו של קרח נרמז באותיות ק' ר' ח' של שמו. האותיות הללו דומות בצורתן לאות ה',
שהיא מאותיות הקדשה, אבל בכל אחת ואחת מהן יש שנוי שמצביע על חסרון מסוים.

האות ה' מרכיבת משלושה קווים, שרומזים למחשבה, דבור ומעשה. הקו העליון והקו
הימני רומזים למחשבה ודבור, והקו השמאלי רומז למעשה.

אולם באותיות ק' ר' וח' יש פגם: ק' – הקו השמאלי יורד למטה יותר מהקו הימני,
ומרמז על הוספה בלתי-רצויה בקו המעשה, הפך האסור להוסיף על מצוות התורה.

ר' – העדר הקו השמאלי, מרמז על חסרון וגרעון במעשה, בנגוד לצווי שלא לגרע
מהמצוות.

ח' – הקו השמאלי מחבר לשני הקווים האחרים, דבר הרומז לכך שמיד אחרי המחשבה
והדבור נחפזים לשלב המעשה, מבלי לעיין תחלה בשלחן-ערוך ולבחון כיצד יש לעשות את
המעשה. כתוצאה מכל אלה נגרמה מחלוקת קרח וכל עדתו.

(שיחת ג' תמוז תשמ"ב, ש"פ קרח תשד"מ)